

Справедливість для всіх

Робоча група з
питань Юстиції

Основні аспекти та
рекомендації щодо політик
www.justice.sdg16.plus

Ця публікація має відкриту ліцензію Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>. Відповідно до ліцензії Creative Commons Attribution, можна вільно копіювати, поширювати, передавати та адаптувати цю публікацію, у тому числі у комерційних цілях, за умови зазначення посилання та будь-яких внесених змін.

Будь ласка, використовуйте таке посилання на цю публікацію: Робоча група з питань правосуддя, Правосуддя для всіх – Основні аспекти та рекомендації щодо політик. (Нью-Йорк: Центр міжнародної співпраці (Center on International Cooperation), 2019), джерело доступне за посиланням <https://www.justice.sdg16.plus/>

Будь ласка, використовуйте таке посилання на повний текст звіту: Робоча група з питань правосуддя, Правосуддя для всіх – Кінцевий звіт. (Нью-Йорк: Центр міжнародної співпраці (Center on International Cooperation), 2019), джерело доступне за посиланням <https://www.justice.sdg16.plus/>

Фото – Барт Хугвелд

Задля забезпечення справедливості для всіх до 2030 року у світі, в якому мільярди людей все ще не можуть її домогтися, слід вирішувати правові проблеми, запобігати проявам несправедливості та використовувати системи юстиції для створення кращих можливостей й повноцінної участі людей у суспільному житті та економічній активності

Побудова справедливого суспільства

Реалізація амбітних завдань Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року

В основі Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року лежить бачення справедливого, рівноправного, толерантного, відкритого та соціально інклюзивного світу, у якому задовольняються потреби найбільш вразливих груп населення.

Ціль сталого розвитку (ЦСР) 16.3 має на меті забезпечення рівного доступу до правосуддя для всіх до 2030 року. Інші цілі, пов'язані з темою справедливості, стосуються правової ідентичності, просування прав та гендерної рівності і усунення таких проявів, як корупція та нелегальні фінансові потоки.

Із метою досягнення цілі на забезпечення доступу до правосуддя для всіх, ми повинні:

- Визначити досягнення справедливості центром сталого розвитку
- Визнати людей центром системи юстиції
- Перейти від справедливості для небагатьох до справедливості для всіх

Визнання ідеї справедливості центром сталого розвитку

Справедливість – це наскрізна тема, присутня у кожній із 17 Цілей сталого розвитку. Без підвищення її ролі світ не зможе:

- Покласти край бідності, скоротити нерівність та не залишити нікого осторонь
- Створити умови для спільного та сталого процвітання
- Дбати про мир та інклюзивність і захищати основоположні права

Визнання людей центром системи юстиції

Досі реформи у сфері юстиції часто зосереджували увагу на інституціях, які далекі від людей. Натомість людиноцентричний підхід до правосуддя:

- Розуміє, як чоловіки, жінки та діти відчують справедливість або її а відсутність
- Спирається на докази, які підтверджують ефективність у задоволенні правових потреб людей
- Реалізується інклюзивною системою юстиції, відкритою до партнерства з іншими секторами

Перехід від справедливості для небагатьох до справедливості для всіх

Заповнення «прогалини» у доступі до правосуддя потребує зміни прагнень – сталих зусиль, спрямованих на забезпечення ще мільярдів людей доступом до правосуддя, яка:

- Допомогає людям вирішувати свої правові проблеми
- Попереджає виникнення як суттєвих, так і незначних проявів несправедливості
- Створює можливості для повноцінної участі людей у суспільному житті та економічній активності

Чому справедливість потрібна всім

Щоб досягнути завдань ЦСР, що мають на меті забезпечення справедливості для всіх, ми маємо розуміти масштаб (розмір) «прогалини» у доступі до правосуддя та розробити аргументи для залучення інвестицій, необхідних для заповнення цієї «прогалини»

Скільки людей страждають від браку справедливості? Що їм потрібно та чого вони хочуть, коли шукають її? І чи знаходять?

Донедавна недостатня кількість даних не дозволяла зрозуміти масштаб неспроможності задовольнити потреби людей у пошуку справедливості, але наразі в наявності є дані у більшій кількості і кращій якості.

Спираючись на дослідження, проведене провідними світовими організаціями та фахівцями у сфері правосуддя, Робоча група з питань юстиції надає першу оцінку глобальної «прогалини» у доступі до правосуддя.

Заповнення «прогалини» у цій сфері потребує зміни прагнень – сталих зусиль, спрямованих на забезпечення ще мільярдів людей доступом до правосуддя.

Країнам потрібно почати цілеспрямовано інвестувати в найбільш нагальні правові потреби, спрямовувати ресурси на втілення менш витратних підходів та диверсифікувати джерела фінансування.

Робоча група визначила три виміри глобальної «прогалини» у доступі до правосуддя. Загалом 5,1 мільярда осіб відносяться до щонайменше однієї із цих трьох груп. У всьому світі жінкам, дітям, бідним людям, особам з інвалідністю та представникам етнічних меншин найважче отримувати доступ до правосуддя. «Прогалина» у доступі до правосуддя є водночас відображенням структурних нерівностей і фактором, який сприяє виникненню та існуванню таких нерівностей.

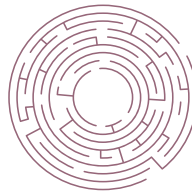
Глобальна «прогалина» у доступі до правосуддя

5,1 мільярда осіб позбавлені правосуддя

4,5 мільярди

осіб позбавлені соціальних, економічних та політичних можливостей, які надаються законодавством

1,5 мільярди

осіб мають правові проблеми кримінального, цивільного чи адміністративного характеру, які вони не можуть вирішити

253 мільйони

осіб живуть в умовах надзвичайної несправедливості без будь-якого ефективного правового захисту

- › Без правосуддя люди та суспільство не можуть повністю реалізувати свій потенціал
- › Люди, які мають правову проблему, втрачають у середньому місячну заробітну плату
- › Повсякденні правові проблеми коштують країнам 0,5–3% їхнього ВВП
- › Кожен долар, вкладений у забезпечення правосуддя, приносить \$16 через зменшення ризику конфліктів
- › Інвестиції у забезпечення людиноцентричного правосуддя повертаються багатократно

\$190

Країни з високим рівнем доходу

\$64

Країни з середнім рівнем доходу

\$20

Країни з низьким рівнем доходу

Щорічні витрати на забезпечення особи доступом до базових правових послуг

Вирішення правових проблем

Людиноцентричний підхід до правосуддя починається з визначення потреб людей та спрямований на вирішення найважливіших для них правових проблем

У минулому реформування сфери юстиції зосереджувало увагу на будівлях, процесах та інституціях, проте досі так і не вдалося заповнити «прогалину» у доступі до правосуддя для мільярдів людей.

Незважаючи на відмінності між країнами та різність їх правових систем, опитування продемонстрували, що люди у всьому світі опиняються перед багато в чому схожими правовими проблемами.

Найсуттєвіші правові потреби виявлено у шести сферах:

- Насильство та злочинність у публічній сфері, на роботі та вдома
- Проблеми з грошима та боргами або проблеми споживачів
- Суперечки через місця проживання чи земельні ділянки або конфлікти з сусідами
- Труднощі, пов'язані з доступом до державних послуг та їх якістю
- Сімейні суперечки, наприклад, стосовно розлучення та спадщини
- Проблеми на роботі, як у працівника, так і у власника бізнесу

Беручи за відправну точку правові проблеми людей, країни можуть розробити кращі формати досягнення результатів, які будуть справедливими. Пошук справедливості дасть наснаги людям, забезпечить доступ до кращої якості правових послуг й допоможе відчутти відновлення справедливості.

Підвищувати правову спроможність людей та громад

- Допомагати людям розуміти законодавство
- Надавати людям підтримку у пошуку рішень
- Інвестувати в правову допомогу для найбільш вразливих груп
- Посилювати участь у правосудді

Доступ до послуг людиноцентричного правосуддя

- Пришвидшувати та спрощувати процеси
- Підтримувати альтернативні шляхи до правосуддя
- Надавати комплексні послуги за принципом «єдиного вікна»
- Адаптувати послуги до правових потреб

Справедливі результати

- Дотримуватися стандартів прав людини
- Пропонувати правильний спосіб правового захисту
- Збирати та розповсюджувати дані про результати
- Запроваджувати ефективні механізми реагування на скарги

Запобігання (попередження) несправедливості

З огляду на масштаби «прогалини» у доступі до правосуддя слід попереджати виникнення правових проблем та одночасно долати ті, які вже виникли

Запобігання (превенція) зменшує обсяг шкоди, якої зазнають люди, зосереджуючи увагу на глибинних причинах несправедливості. Коли є менше суперечок, нижчий рівень насильства та коли люди мають належні способи правового захисту, суспільство ймовірно буде мирним та процвітаючим.

Попередження є раціональним з огляду на чотири причини:

- Несправедливість неможливо подолати, використовуючи традиційні підходи та інструменти.
- Справедливість потрібна для громад і суспільства, а не лише для окремих осіб. Усунення глибинних причин несправедливості – кращий спосіб вирішення структурних правових проблем.
- Системи юстиції можуть покращувати стійкість, допомагаючи людям захищати їхні права чи надаючи простір для мирного вирішення суперечок.
- Превенція є економічно ефективною як для окремих людей, так і для суспільства та для власне системи юстиції.

Превенція потребує, щоб надавачі правових послуг перейшли від розгляду лише індивідуальних правових проблем до їх аналізу та впливу на населення, яке їх зазнає.

Ефективна превенція потребує, щоб система юстиції співпрацювала з іншими секторами для реагування на глибокі причини суперечок та попередження виникнення конфліктів, насильства та порушень прав людини. Стратегії превенції мають бути спрямовані на створення надійних систем юстиції, вирішення системної несправедливості і використання закону задля зменшення ризику проявів цієї несправедливості.

Попередження та деескалація суперечок

Проактивна робота над зменшенням кількості суперечок чи їхнього вирішення, перш ніж вони стануть серйознішими

Попередження кримінального, організованого та міжособистісного насильства

Від примусових заходів покарання до обґрунтованого доказами попередження, що зменшує рівень насильства, особливо спрямованого на жінок, дітей та вразливі групи населення

Підвищення довіри до системи юстиції

Сприяти формуванню у людей обґрунтованих очікувань, що їхні права будуть захищені, що їхні суперечки будуть урегульовані мирним шляхом та що вони будуть захищені від зловживань з боку влади

Реагування на глибокі причини несправедливості

Забезпечити належні процедури реєстрації актів цивільного стану та іншої документації, підвищення правової спроможності громад і вразливих груп населення для реалізації ними прав та подолання несправедливості

Використання закону для зменшення ризику

Посилення законодавчої бази для попередження насильства та реалізація законів і нормативно-правових актів, які зменшують ймовірність того, що виникнуть або посиляться суперечки

Стратегії превенції

Попередження конфлікту та нестабільності

Зменшення кількості скарг та реагування на ризики, які призводять до насильницького конфлікту

Просування інклюзивності та захисту прав

Зменшення зловживань із боку системи юстиції та забезпечення правосуддя для тих, хто найбільше потерпає від несправедливості

Шукачі Правосуддя

Робоча група розробила план дій, які допоможуть досягнути завдань Цілей сталого розвитку (ЦСР), що мають на меті забезпечення справедливості для всіх.

Перехід до справедливості для всіх потребує зосередження уваги на досягненні відчутних результатів для людей. Реформатори у всьому світі починають трансформувати свої системи юстиції, надаючи іншим інформацію про здобутий досвід, на якому можна вчитися.

Чотири важелі дають поштовх реформуванню:

- Використання даних та доказів для спрямування реформи
- Визнання трансформаційної сили інновацій
- Впровадження стратегій для більш раціонального фінансування сфери юстиції
- Розбудова більш комплексних та інклюзивних систем правосуддя

Робоча група закликає уряди, фахівців у сфері правосуддя, громадянське суспільство, приватний сектор, міжнародні та регіональні організації, фонди та благодійників, а також власне суспільство працювати разом над досягненням правосуддя для всіх.

Робоча група пропонує низку рекомендацій для пришвидшення процесу досягнення справедливості для всіх. Впровадження на національному рівні слід підтримувати посиленою міжнародною співпрацею та активізованими партнерствами заради правосуддя.

Вирішувати правові проблеми, які є найактуальнішими для людей

Зрозуміти правові проблеми шляхом регулярного проведення опитувань • Визнати, фінансувати та захищати активістів • Надавати доступ до послуг людиноцентричного правосуддя • Використовувати економічно ефективні альтернативні варіанти, щоб допомагати людям вирішувати суперечки та отримувати компенсацію

Національні дії

Попереджати виникнення правових проблем та забезпечити можливості залучення людей до суспільного життя та економічної активності

Впроваджувати міжсекторальні превентивні стратегії • Посилювати незалежність, боротися з корупцією та забезпечувати незалежний контроль • Вирішувати системну несправедливість • Посилювати законодавство та нормативно-правові акти, що спрямовані на зниження ризику насильства та кількості суперечок

Інвестувати у системи правосуддя та інституції, які працюють для людей та які спроможні реагувати на їхню потребу в правосудді

Забезпечити відкритий доступ до даних про систему правосуддя • Створити сприятливе регуляторне середовище для інновацій • Розробити національну дорожню карту для фінансування «справедливості для всіх» • Збільшити представництво у системі юстиції та впроваджувати нові моделі врядування

Підтримувати національні дії

Зареєструвати добровільні зобов'язання впроваджувати ЦСР 16.3 та допомагати урядам розробляти надійні, реалістичні та забезпечені фінансуванням стратегії для впровадження таких зобов'язань

Вимірювати прогрес

Погодити новий індикатор ЦСР 16.3 для вимірювання прогресу у сфері цивільного правосуддя

Посилювати лідерство у сфері правосуддя

Проводити зустрічі міністрів юстиції, генеральних прокурорів та інших лідерів у сфері правосуддя раз на два роки

Посилювати співпрацю

Сформувати альянс міжнародних і регіональних партнерів у сфері юстиції та об'єднання донорів

Міжнародні дії

Розбудовувати рух

Сприяти створенню запиту на зміни через світові, національні та місцеві рухи, які виступають за справедливість для всіх

Робоча група з питань правосуддя

Співголови:

Херман Карлос
Гаравано, Міністр
юстиції та прав
людини, Аргентина

Сігрід Каар, Міністр
зовнішньої торгівлі
та співпраці у сфері
розвитку, Нідерланди

Прісцилла Шварц,
Генеральний
прокурор та Міністр
юстиції, Сьєрра-Леоне

Хіна Джілані,
Членкиня групи
старійшин (Elders)

Члени:

Александро Альварес
Директор Відділу з питань верховенства права,
Виконавче бюро Генерального секретаря, ООН

Пабло де Грайф
Старший науковий співробітник та позаштатний
викладач права, Університет Нью-Йорку, та колишній
Спеціальний доповідач із питань просування правди,
правосуддя, репарацій та гарантій недопущення
повторення порушень, Управління Верховного
комісара ООН із прав людини

Вівек Мару
Головний виконавчий директор,
«Namati»

Оуен Пелл
Партнер, «White & Case
LLP»

Донні Ардьянто
Радник програми з питань правової
спроможності і доступу до правосуддя, Фонд
TIFA, Індонезія

Сара Хоссейн
Юрист, Верховний суд
Бангладешу

Еллісон Майнард-Гібсон
Баристер, колишній Генеральний прокурор
та Міністр юстиції Багамських Островів

Марта Сантос Пе
Колішній Спеціальний представник
Генерального секретаря з питань насильства
щодо дітей

Джеймс Голдстон
Виконавчий директор Правової ініціативи
Фондів «Відкрите суспільство» (Open Society
Justice Initiative)

Калтум Кенну
Суддя Касаційного суду
Тунісу

Аталія Молокомме
Посол та Постійний представник Ботсвани в
штаб-квартирі ООН у Женеві, колишній
Генеральний прокурор, Ботсвана

Асистенти співголів:

Марія Фернанда Родрігез
Заступник Міністра юстиції, Міністерство
юстиції та прав людини, Аргентина

Хелте ван Вірен
Директор Департаменту стабілізації та
гуманітарної допомоги, Нідерланди

Шахід Кордже
В.о. Координатора сектору юстиції,
Міністерство юстиції, Сьєрра-Леоне

Партнери у сфері правосуддя

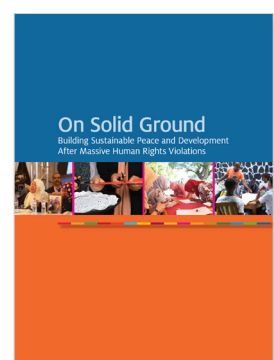
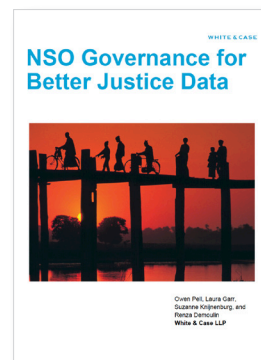
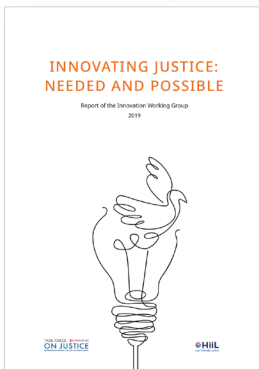
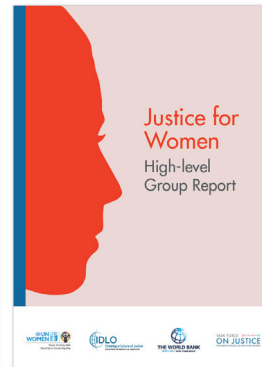
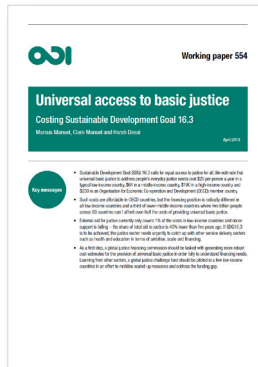
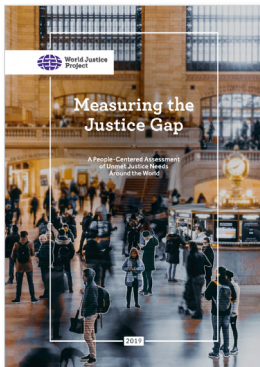
Центр міжнародної співпраці (Center on International Cooperation) Університету Нью-Йорку виконував обов'язки секретаріату Робочої групи з питань правосуддя. СІС співфінансував та є резиденцією Міжнародної експертної групи за мирне, справедливе та інклюзивне суспільство.

Партнери у сфері правосуддя

Звіт «Справедливість для всіх» доступний англійською, іспанською та французькою мовами. Він ґрунтується на серії звітів робочих груп та інших замовлених досліджень. Ці та інші матеріали можна завантажити за посиланням: www.justice.sdg16.plus/report

Робоча група з питань юстиції – це ініціатива Міжнародної експертної групи за мирне, справедливе та інклюзивне суспільство, партнерство за участі багатьох зацікавлених сторін, яке об'єднує держави-учасниці ООН, міжнародні організації, громадянське суспільство та приватний сектор із метою пришвидшення досягнення завдань ЦСР щодо миру, правосуддя та інклюзивності.

Робочу групу очолюють міністри з Аргентини, Нідерландів та Сьєрра-Леоне, а також члени групи старійшин (Elders).

TASK FORCE
ON JUSTICE
PATHFINDERS FOR PEACEFUL, JUST AND INCLUSIVE SOCIETIES

